

Urantia-kirja

<< [Luku 96](#) | [Osat](#) | [Sisältö](#) | [Luku 98](#) >>

Luku 97

Jumalakäsityksen kehitys heprealaisten keskuudessa

97:0.1 (1062.1) HEPREALAISTEN hengelliset johtajat tekivät, mitä ketkään muut ennen heitä eivät milloinkaan olleet onnistuneet tekemään: he riisuiivat jumalakäsityksensä ihmishahmoisuudesta muuntamatta sitä samalla Jumaluuden abstraktioksi, jollainen olisi vain filosofien käsitettävissä. Jopa tavallinen kansa kykeni pitämään kypsyneen Jahve-käsitteen mukaista Jahvea Isänä, jos ei aivan yksittäisen ihmisen Isänä, niin ainakin rodun Isänä.

97:0.2 (1062.2) Vaikka Saalemissa oli Melkisedekin päivinä opetettu selkeää käsitystä siitä, että Jumala on persoonallinen, käsitys oli kuitenkin epämääräinen ja epäselvä Egyptistä-paon aikoihin, ja heprealaisten mielessä se kehittyi vastauksena hengellisten johtajien opetukseen vasta vähitellen, kun sukupolvet vaihtuivat toisiksi. Jahven käsittäminen persoonalliseksi edistyi kehityksen myötä paljon yhtäjaksoisemmin kuin Jumaluuden monien muiden attribuuttien käsittäminen. Alkaen Mooseksesta ja päättyen

Malakiaan heprealaisessa ajattelussa tapahtui lähes keskeytymätöntä Jumalan persoonallisuuden käsitteellistä kasvua, ja tämän käsityksen nostivat vihdoinkin korkeuksiin ja kohottivat kunniaan Jeesuksen opetukset taivaallisesta Isästä.

1. Samuel – heprealaisprofeetoista ensimmäinen

97:1.1 (1062.3) Ympäröivien kansojen vihamielisyyden paine Palestiinassa opetti heprealaisille sheikeille pian, ettei heillä ollut toivoakaan selviytyä pitemmälle, elleivät he yhdistäisi heimoorganisaatioitaan yhdeksi keskitetyksi hallintojärjestelmäksi. Ja tämä hallintovallan keskitys tarjosi Samuelille entistä paremmat mahdollisuudet toimia opettajana ja uudistajana.

97:1.2 (1062.4) Samuel polveutui monta saalemilaista opettajapolvea tuottaneesta suvusta, joka oli pitänyt sinnikkäästi yllä Melkisedekin totuuksia osana palvontamuotojaan. Tämä opettaja oli miehekäs ja määrätietoinen mies. Vain hänen suuri antaumuksensa, johon liittyi hänelle ominainen tavaton päättäväisyys, mahdollisti sen, että hän pystyi kestämaan sitä lähes joka taholta tulevaa vastustusta, johon hän törmäsi ryhtyessään käännyttämään koko Israelin kansaa takaisin Mooseksen aikaiseen korkeimman Jahven palvontaan. Ja tällöinkin hän onnistui vain osittain. Hän nimittäin voitti Jahvekäsitteen mukaisen palvonnan kannalle vain heprealaiskansan älykkäämmän puoliskon, toinen puoli pitäytyi edelleen maan

heimojumalien ja alempiarvoisten Jahve-käsitysten mukaiseen palvontaan.

97:1.3 (1062.5) Samuel oli äkkipikaista mutta pystyvää ihmistyyppiä. Hän oli käytännöllinen uudistaja, joka saattoi yhtenä kauniina päivänä lähteä kumppaneineen kaatamaan nurin parikinkymmentä Baalin alttaria. Se, mitä hän sai aikaan, tapahtui puhtaalla raa'alla voimalla. Hän ei paljon saarnannut, vielä vähemmän opetti, mutta sitä enemmän hän toimi. Yhtenä päivänä hän pilkkasi Baalin pappia, seuraavana pilkkoi vangitun kuninkaan kappaleiksi. Hän uskoi hartaasti yhteen Jumalaan, ja hänellä oli selkeä käsitys tuosta ainoasta Jumalasta taivaan ja maan luoja: ”Maan tukipylväät ovat Herran, ja hän on asettanut niiden päälle maanpiirin.”

97:1.4 (1063.1) Mutta se suuri panos, jonka Samuel toi jumaluuskäsityksen kehitykseen, oli hänen kauas kiirivä julistuksensa siitä, että Jahve oli *muuttumaton*, ikuisesti sama pettämättömän täydellisyyden ja jumalallisuuden ilmentymä. Tuohon aikaan Jahve käsitettiin epävakaaksi, epäluuloisten oikkujen vaivaamaksi Jumalaksi, joka vähän väliä katui, että oli tehnyt näin tai noin. Mutta nyt heprealaiset kuulsivat ensimmäisen kerran Egyptistä-lähtönsä jälkeen nämä hätkähdyttävät sanat: ”Hän, joka on Israelin väkevä, ei valhettele eikä kadu, sillä hän ei ole ihminen, että hän katuisi.” Julistettiin, että vallalla oli vakaus, kun oltiin tekemisissä Jumaluuden kanssa. Samuel toisti toistamistaan, että Melkisedek teki liiton Abrahamin kanssa, ja hän julisti, että Herra, Israelin Jumala, oli kaiken totuuden, vakauden ja pysyvyyden lähde. Heprealaiset olivat aina pitäneet Jumalaansa ihmisenä,

superihmisenä, tuntematonta alkuperää olevana ylevöityneenä henkenä, mutta nyt he kuulivat, kuinka entinen Horebin henki ylennettiin luojaan täydellisyyden omaavaksi muuttumattomaksi Jumalaksi. Samuel auttoi kehittyvää jumalakäsitystä ihmisten vaihtelevien mielialojen ja kuolevaisen olemassaoloon kuuluvien kohtalonvaiheiden yläpuolella oleviin korkeuksiin. Hänen opetuksensa johdosta heprealaisten Jumala alkoi nousta heimojumalien tasolla olevasta ideasta koko luomakunnan kaikkivoivan ja muuttumattoman Luojaan ja *Valvojan* ihanteeksi.

97:1.5 (1063.2) Ja hän saarnasi taas kerran, mitä oli kerrottu Jumalan vilpittömyydestä, hänen luotettavuudestaan sopimuksen kunnioittajana. Samuel sanoi: ”Herra ei hylkää kansaansa.” ”Hän on tehnyt kanssamme iankaikkisen liiton, kaikin puolin taatun ja vakaan.” Ja niin kiiri kautta Palestiinan kutsu palata taas korkeimman Jahven palvontaan. Alituisen tämä tarmokas opettaja julisti: ”Sinä olet suuri, oi Herra Jumala, sillä ei ole sinun vertaistasi, eikä muuta jumalaa ole kuin sinä.”

97:1.6 (1063.3) Heprealaiset olivat tähän saakka nähneet Jahven suosion vain aineellisen menestyksen valossa. Israelille se oli suuri järkytys, ja Samuelille se oli vähällä maksaa hänen henkensä, kun hän rohkeni julistaa: ”Herra köyhdyttää ja rikastuttaa; hän alentaa ja hän ylentää. Hän tomusta nostaa halvat, hän loasta korottaa köyhät, pannakseen heidät ruhtinasten rinnalle ja antaakseen heidän periä kunniasijat.” Sitten Mooseksen aikojen ei tällaisia vähäosaisten ja vähemmän onnekkaiden kannalta lohdullisia lupauksia ollut julistettu, ja

tuhansissa toivonsa menettäneissä syttyi toive, että he sittenkin voisivat parantaa hengellistä asemaansa.

97:1.7 (1063.4) Mutta Samuel ei edennyt paljon heimojumalakäsitystä pitemmälle. Hän julisti Jahvea, joka teki kaikki ihmiset, mutta jonka ajatuksissa olivat pääasiassa heprealaiset, hänen valittu kansansa. Vaikka näin olikin, niin nyt jumalakäsitys Mooseksen päivien tapaan välitti taas kuvan Jumaluudesta, joka oli pyhä ja suoraselkäinen. ”Ei kukaan ole pyhä niin kuin Herra. Kuka olisi verrattavissa tähän pyhään Herraan Jumalaan?”

97:1.8 (1063.5) Vuosien vierieässä edistyi harmaantunut, vanha johtaja Jumalan ymmärtämisessä, sillä hän julisti: ”Herra on kaikkitietävä Jumala, ja teot hän punnitsee. Herra tuomitsee maan ääret, hän osoittaa armoa armeliaalle, ja oikeudenmukaiselle hänkin on oikeudenmukainen.” Tässä on nähtävissä jo ensimmäinen armon pilkahdus, vaikka se koskeekin vain niitä, jotka ovat armeliaita. Myöhemmin hän astui vielä askelen pidemmälle, kun hän vastoinkäymisen hetkellä kehotti kansaansa: ”Langetkaamme nyt Herran käsiin, sillä hänen laupeutensa on suuri.” ”Mikään ei estä Herraa pelastamasta monia tai vain muutaman.”

97:1.9 (1063.6) Ja tämä asteittain tapahtunut kehitys Jahven luonteen käsittämisessä jatkui, kun Samuelin jälkeen tulleet saarnaajat pitivät siitä huolen. He pyrkivät esittämään Jahven sopimuksensa pitävänä Jumalana, mutta he eivät aivan kyenneet pitämään yllä Samuelin asettamaa vauhtia. He eivät onnistuneet kehittelemään ajatusta Jumalan lapeudesta eteenpäin siitä, miten Samuel sen oli vanhoina päivinään mielessään nähnyt. Ajauduttiin tasaista vauhtia

taaksepäin, kohti muiden jumalten tunnustamista, vaikka Jahven edelleen väitettiin olevan kaikkien yläpuolella. ”Sinun on valtakunta, oi Herra, ja sinä olet korotettu kaiken pääksi.”

97:1.10 (1064.1) Tässä käsitellyn aikakauden avainsana oli jumalallinen valta. Tämän ajan profeetat saarnasivat uskontoa, jonka tarkoituksena oli pitää huolta heprealaisten valtaistuimella istuvasta kuninkaasta. ”Sinun, oi Herra, on suuruus ja voima ja kunnia ja voitto ja majesteettisuus. Sinun hallussasi on valta ja mahti, ja sinun vallassasi on tehdä kuka tahansa suureksi ja väkeväksi.” Ja tällainen oli jumalakäsityksen tila Samuelin ja hänen lähimpien seuraajiensa aikana.

2. Elia ja Elisa

97:2.1 (1064.2) Kymmenennellä vuosisadalla ennen Kristusta heprealainen kansakunta jakautui kahdeksi kuningaskunnaksi. Kummankin poliittisen jakautuman piirissä useat totuudenopettajat koettivat pysäyttää taantumuksellisenä hyökyaaltona vyöryneen hengellisen rappion, joka oli päässyt valloilleen ja joka valtakunnan jakautumiseen päättyneen sodan jälkeen jatkui tuhoisana. Mutta nämä ponnistukset heprealaisen uskonnon edistämiseksi eivät kohdanneet menestystä, ennen kuin Elia, tuo määrätietoinen ja peloton oikeamielisyyden soturi, aloitti opetuksensa. Elia saattoi pohjoisessa kuningaskunnassa taas voimaan sellaisen jumalakäsityksen, joka oli verrattavissa Samuelin aikana

vallinneeseen. Elialla ei juurikaan ollut tilaisuutta tuoda julki edistynyttä jumalakäsitystä, sillä niin kuin Samuel oli tehnyt häntä ennen, niin kulki Eliakin ahkerana kaatamassa Baalin alttareita ja hävittämässä väärien jumalten kuvia. Hän toteutti uudistuksiaan epäjumalia palvovan kuninkaan vastustusta uhmaten. Hänen tehtävänsä oli jopa jättiläismäisempi ja vaikeampi kuin se, jonka edessä Samuel oli ollut.

97:2.2 (1064.3) Kun Elia kutsuttiin pois, hänen uskollinen työtoverinsa Elisa jatkoi hänen työtään, ja vähän tunnetun Mikaian verrattomalla tuella hän piti yllä totuuden valoa Palestiinassa.

97:2.3 (1064.4) Mutta nämä eivät olleet aikoja, jolloin jumaluuskäsitys olisi edistynyt. Vielä eivät heprealaiset olleet kohonneet edes Mooseksen esittämän ihanteen tasolle. Elia ja Elisan aikakauden päättyessä paremmat yhteiskuntaluokat olivat palaamassa korkeimman Jahven palvontaan, ja tämän jakson kuluessa käsitys Universaalisesta Luojusta saatettiin taas suunnilleen siihen vaiheeseen, johon Samuel oli sen jättänyt.

3. Jahve ja Baal

97:3.1 (1064.5) Pitkälliseksi venyneessä kiistassa Jahveen uskovien ja Baalin kannattajien välillä oli kysymys pikemminkin ideologioiden sosiaalis-taloudellisesta yhteentörmäyksestä kuin uskonnollisten vakaumusten eroavuudesta.

97:3.2 (1064.6) Palestiinan asukkaat erosivat toisistaan siinä, miten he suhtautuivat yksityiseen maanomistukseen. Eteläiset eli vaeltelevat arabialaisheimot (jahvelaiset) pitivät maata luovuttamattomana – Jumaluuden kullekin sukukunnalle antamana lahjana. Heidän mielestään maata ei voinut myydä eikä kiinnittää. ”Jahve puhui ja sanoi: ’Älköön maata myytäkö, sillä maa on minun.’”

97:3.3 (1064.7) Pohjoiset ja paremmin paikoilleen asettuneet kanaanilaiset (baalilaiset) ostivat, myivät ja kiinnittivät tiluksiaan vapaasti. Sana ”Baal” merkitsee ”omistaja”. Baal-kultti perustui kahteen pääopinkappaleeseen: Ensiksikin omaisuutta koskevien vaihtotoimien, sopimusten ja välipuheiden – maan osto- ja myyntioikeuden – laillistamiseen. Toiseksi oletettiin, että Baal lähettää sateen – hän on maaperän hedelmällisyyden jumala. Hyvät sadot olivat riippuvaisia Baalin suosiollisuudesta. Tämän kultin pääasiallinen huomion kohde oli *maa*, sen omistaminen ja sen hedelmällisyys.

97:3.4 (1065.1) Baalilaiset omistivat yleisesti taloja, tiluksia ja orjia. He olivat ylimystön muodostava maanomistajaluokka, joka asui kaupungeissa. Kullakin Baalilla oli oma pyhä paikkansa, papistonsa ja ”pyhät naisensa” eli rituaaliprostituoidut.

97:3.5 (1065.2) Tästä maahan suhtautumisessa vallinneesta peruserimielisyydestä nimenomaan sukeutuivat kanaanilaisten ja heprealaisten väliset sosiaalisten, taloudellisten, moraalisten ja uskonnollisten asenteiden katkerat vastakohtaisuudet. Tämä sosiaalis-taloudellinen kiista muuttui selvästi uskonnolliseksi kysymykseksi vasta Eliaa aikoina. Tämän tarmokkaan profeetan

ajoista alkaen kiistaa selvitettiin tiukemmin uskonnollisia suuntaviivoja noudatellen – Jahve vastaan Baal –, ja se päättyi Jahven voittoon ja myöhempään suuntautumiseen kohti yksijumalaisuutta.

97:3.6 (1065.3) Elia siirsi Jahve–Baal-kiistan maakysymyksen piiristä heprealaisten ja kanaanilaisten ideologioiden uskonnollisiin näkökohtiin. Kun Ahab murhasi Naabotit osana salajuonta, jolla hän saisi haltuunsa näiden tilukset, Elia teki muinaisista kirjoittamattomista maalaista moraalisen kiistakysymyksen ja aloitti voimakkaan kampanjansa baalilaisia vastaan. Kysymys oli myös maalaisväestön taistelusta kaupunkien harjoittamaa herruutta vastaan. Pääasiassa juuri Elia vaikutuksesta Jahvesta tuli Elohim. Profeetta aloitti uransa maareformin puolestapuhujana ja päätti sen Jumaluuden ylevöittäjänä. Baaleja oli monia, Jahve oli *yksi* – monoteismi voitti polyteismin.

4. Aamos ja Hoosea

97:4.1 (1065.4) Aamos, joka ilmestyi eteläisiltä kukkuloilta tuomitsemaan pohjoisten heimojen rikollisuuden, juoppouden, moraalittomuuden ja näiden heimojen harjoittaman sorron, otti tärkeän askelen tiellä, joka johti heimojumalan – jumalan, jota oli varsin kauan palvottu uhrein ja seremoniain, aikaisempien heprealaisten Jahven – muuttumiseen Jumalaksi, joka rankaisi rikollisuuden ja moraalittomuuden myös oman kansansa

keskuudessa. Sitten Mooseksen aikojen ei näin raikuvia totuuksia Palestiinassa ollutkaan julistettu.

97:4.2 (1065.5) Aamos ei ollut pelkästään ennallistaja tai uudistaja, vaan hän oli myös uusien jumaluuskäsitysten löytäjä. Hän julisti Jumalasta paljon sellaista, mitä hänen edeltäjänsäkin olivat julistaneet, ja hän hyökkäsi rohkeasti sellaiseen Jumalalliseen Olentoon uskomista vastaan, joka sietäisi syntiä niin kutsutun valitun kansansa keskuudessa. Ensimmäistä kertaa sitten Melkisedekin päivien saivat ihmiskorvat kuulla, kuinka kansallisessa oikeudenkäytössä ja moraalisuudessa esiintyvä kaksinaamaisuus tuomittiin. Omin korvin kuulivat heprealaiset ensi kerran historiansa aikana, ettei heidän oma Jumalansa Jahve enää sietäisi rikollisuutta eikä syntiä heidän elämässään yhtään sen enempää kuin minkään muunkaan kansan keskuudessa. Aamos näki mielessään Samuelin ja Eliau ankaran ja oikeudenmukaisen Jumalan, mutta hän näki myös Jumalan, jonka suhtautuminen heprealaisiin ei millään tavoin poikennut hänen suhtautumisestaan jokaiseen muuhun kansakuntaan, kun kysymyksessä oli väärintekemisen rankaiseminen. Tämä oli suora hyökkäys omahyväistä ”valittu kansa” -opinkappaletta vastaan, ja monet noiden aikojen heprealaiset loukkaantuivat siitä katkerasti.

97:4.3 (1065.6) Aamos sanoi: ”Etsikää häntä, joka on tehnyt vuoret ja luonut tuulen, häntä, joka on tehnyt Seulaset ja Orionin ja muuttaa kuoleman varjon aamuksi ja pimentää päivän yöksi.” Ja tuomitessaan puoliuskonnolliset, silmää palvelevat ja joskus moraalittomat lähimmäisensä hän yritti luoda kuvan

muuttumattoman Jahven hetyttättömästä oikeudenmukaisuudesta, kun hän sanoi pahantekijöistä: ”Vaikka he helvettiin kaivautuisivat, sieltäkin minä tempaan heidät; vaikka he taivaaseen nousisivat, sieltäkin minä syöksen heidät alas.” ”Ja vaikka he vankeuteen vaeltaisivat vihollistensa edessä, sielläkin minä käsken oikeuden miekan heidät tappamaan.” Aamos hätkähdytti kuulijoitaan vieläkin pahemmin, kun hän heitä moittivasti ja syyttävästi sormella osoittaen julisti Jahven nimissä: ”Totisesti, minä en ikinä unhota yhtäkään teidän tekoanne.” ”Ja minä seulon Israelin huonetta kaikkien kansain seassa, niin kuin vehnä seulalla seulotaan.”

97:4.4 (1066.1) Aamos julisti Jahven ”kaikkien kansakuntien Jumalaksi”, ja varoitti israelilaisia siitä, ettei rituaali saa korvata vanhurskautta. Ja ennen kuin tämä rohkea opettaja kivitettiin kuoliaaksi, hän oli levittänyt riittävästi totuuden hapatetta, jotta se pelastaisi opetuksen korkeimmasta Jahvesta; hän oli varmistanut Melkisedekin ilmoituksen edelleenkehittymisen.

97:4.5 (1066.2) Hoosea seurasi Aamosta ja tämän oppia universaalisesta oikeuden Jumalasta ja herätti eloon Mooseksen käsityksen rakkauden jumalasta. Hoosea saarnasi anteeksisaamista, joka seuraisi katumuksesta, ei uhraamisesta. Hän julisti laupeuden ja jumalallisen armon evankeliumia sanoen: ”Minä kihlaan sinut itselleni ikiajoiksi; kihlaan sinut itselleni vanhurskaudella ja tuomiolla, armolla ja laupeudella. Kihlaan sinut itselleni myös uskollisuudella.” ”Omasta halustani minä heitä rakastan, sillä minun vihani on väistynyt heistä.”

97:4.6 (1066.3) Hoosea jatkoi uskollisesti Aamoksen moraalisia varoituksia ja sanoi Jumalasta: ”Haluni mukaan minä olen heitä kurittava.” Mutta israelilaiset pitivät jo petokseen verrattavana sydämettömyytenä sitä, että hän sanoi: ”Minä sanon niille, jotka eivät ole minun kansani: ’Te olette minun kansani’; ja he sanovat: ’Sinä olet meidän Jumalamme.’” Hän saarnasi edelleen katumuksesta ja anteeksisaamisesta ja sanoi: ”Minä parannan heidän luopumuksensa, omasta halustani minä heitä rakastan, sillä minun vihani on väistynyt heistä.” Hoosea julisti aina toivoa ja anteeksisaamista. Hänen sanomansa ydinsisältönä oli aina: ”Minä armahdan kansaani. Heidän ei pidä muuta Jumalaa tuntemaan kuin minut, sillä paitsi minua ei muuta pelastajaa ole.”

97:4.7 (1066.4) Aamos herätti heprealaisten kansallisen omantunnon tajuamaan, ettei Jahve suvaitsisi rikollisuutta eikä syntiä heidän keskuudessaan, siksi että he olettivat olevansa valittu kansa, kun Hoosea sen sijaan soitti alkutahdit niistä jumalallisen armahtavaisuuden ja laupeuden armeliaista sävelistä, joita Jesaja ja hänen työtoverinsa myöhemmin niin ihanasti lauloivat.

5. Ensimmäinen Jesaja

97:5.1 (1066.5) Elettiin aikoja, jolloin toiset julistivat uhkauksia henkilökohtaisten syntien ja kansallisen rikollisuuden rankaisemisesta pohjoisten sukukuntien keskuudessa, kun toiset sen

sijaan ennustivat suurta onnettomuutta rankaisuksi eteläisen kuningaskunnan rikkomuksista. Juuri tämän heprealaiskansojen omantunnon ja tietoisuuden heräämisen synnyttämässä tilanteessa ilmestyi ensimmäinen Jesaja.

97:5.2 (1066.6) Jesaja saarnasi lakkaamatta Jumalan iankaikkisuutta, hänen loputonta viisauttaan, hänen luotettavuutensa järkkymätöntä täydellisyyttä. Hän toi esille Israelin Jumalan, joka sanoi: ”Minä panen oikeuden mittanuoraksi ja vanhurskauden vaa’aksi.” ”Herra antaa sinulle levon murheestasi ja pelostasi ja siitä kovasta orjuudesta, johon ihminen on pantu palvelemaan.” ”Ja sinun korvasi kuulevat takaasi tämän sanan: ”Tässä on tie, sitä käykää.” ”Katso, Jumala on minun pelastukseni; minä olen turvassa enkä pelkää, sillä Herra on minun väkevyyteni ja ylistysvirteni.” ”Niin tulkaa, käykäämme oikeutta keskenämme”, sanoo Herra, ’vaikka teidän syntinne ovat veriruskeat, tulevat ne lumivalkeiksi; vaikka ne ovat purppuranpunaiset, tulevat ne villanvalkoisiksi.”

97:5.3 (1066.7) Puhuessaan pelon kouraisemille ja sielussaan isoaville heprealaisille tämä profeetta sanoi: ”Nouse, ole kirkas, sillä sinun valkeutesi on tullut, ja Herran kunnia on koittanut sinun yllesi.” ”Herran henki on minun päälläni, sillä hän on minut voidellut julistamaan ilosanomaa nöyrille, lähettänyt minut sitomaan särjettyjä sydämiä, julistamaan vangituille vapautusta ja kahlituille kirvoitusta.” ”Minä iloitsen suuresti Herrasta, minun sieluni riemuitsee minun Jumalastani, sillä hän on pukeut ylleni pelastuksen vaatteet ja verhonnut minut vanhurskauden viittaansa.” ”Kaikissa heidän ahdistuksissansa oli hänelläkin ahdistus, ja hänen

kasvojensa enkeli vapahti heidät. Rakkaudessaan ja sääliväisyydessään hän lunasti heidät.”

97:5.4 (1067.1) Tämän Jesajan jälkeen tulivat Miika ja Obadja, jotka vahvistivat ja entisestäänkin kaunistivat hänen sielua ravitsevaa evankeliumiaan. Ja nämä kaksi urhoollista sanansaattajaa tuomitsivat rohkeasti pappien komennossa olevan heprealaisten rituaalin ja kävivät pelotta koko uhrijärjestelmän kimppuun.

97:5.5 (1067.2) Miika tuomitsi ”päämiehet, jotka jakavat oikeutta lahjuksia vastaan, ja papit, jotka opettavat maksusta, ja profeetat, jotka ennustelevat rahasta.” Hän opetti, että kerran vielä tulisi päivä, jolloin vapaudutaan taikauskosta ja pappismetkuista, sanoen: ”Mutta he istuvat kukin oman viinipuunsa alla kenenkään peljättämättä, sillä kaikki ihmiset elävät, kukin sen ymmärryksensä mukaan, joka hänellä on Jumalasta.”

97:5.6 (1067.3) Miikan sanoman pääsisältönä oli aina: ”Käynkö Jumalan eteen tuoden polttouhreja? Ovatko Herralle mieleen tuhannet oinaat vai kymmenettuhannet öljyvirrat? Annanko esikoiseni rikoksestani, ruumiini hedelmän sieluni syntiuhriksi? Hän on ilmoittanut minulle, oi ihminen, mikä hyvä on; ja mitä muuta Herra sinulta vaatii, kuin että teet sitä, mikä oikein on, rakastat laupeutta ja vaellat nöyrästi Jumalasi kanssa?” Ja silloin elettiin suurta aikakautta; kysymyksessä olivat todellakin hämmentävät ajat, kun kuolevainen ihminen yli kaksi ja puoli vuosituhatta sitten sai kuulla tällaisia vapahtavia sanomia, joihin jotkut myös uskoivat. Ja ellei olisi ollut pappien itsepintaista vastarintaa, nämä opettajat olisivat kumonneet

heprealaisen palvontarituaalin koko vertatihkuvan seremoniakaavan.

6. Peloton Jeremia

97:6.1 (1067.4) Vaikka useat opettajat jatkoivatkin Jesajan evankeliumin selvittelyä, Jeremian tehtäväksi kuitenkin jäi ottaa seuraava rohkea askel Jahven, heprealaisten Jumalan, kansainvälistämisessä.

97:6.2 (1067.5) Mitään pelkäämättä Jeremia julisti, ettei Jahve ollut heprealaisten puolella heidän sotilaallisissa yhteenotoissaan muiden kansojen kanssa. Hän väitti Jahven olevan koko maailman, kaikkien kansakuntien ja kaikkien kansanheimojen Jumala. Se, mikä nostatti Israelin Jumalan kansainvälistymiseen johtaneen hyökyaallon huippuunsa, oli juuri Jeremian opetus. Lopullisena ja ikuisena totuutena tämä pelkäämätön saarnaaja julisti, että Jahve oli kaikkien kansakuntien Jumala, että ei ollut olemassa mitään Osirista egyptiläisiä varten, mitään Belä babylonialaisia varten, Ashuria assyrialaisia varten tai Dagonia filistealaisia varten. Ja näin heprealaisten uskonnolla oli oma osuutensa siihen monoteismin renessanssiin, joka vaikutti kaikkialla maailmassa suunnilleen nyt puheena olevana aikana ja vähän sen jälkeen. Jahve-käsitys oli vihdoinkin noussut planetaarisen ja jopa kosmisen arvoaseman omaavan Jumaluuden tasolle. Mutta Jahven mieltäminen joksikin, joka ei olisi osa heprealaista kansakuntaa, oli monille Jeremian työtovereille vaikeaa.

97:6.3 (1067.6) Jeremia saarnasi myös Jesajan kuvailemasta oikeudenmukaisesta ja rakastavasta Jumalasta, sillä hän julisti: ”Iankaikkisella rakkaudella minä olen sinua rakastanut; sen tähden minä olen vetänyt sinua puoleeni laupeudella.” ”Sillä hän ei halua saattaa ihmisen lapsia vaivaan.”

97:6.4 (1067.7) Tämä peloton profeetta sanoi: ”Vanhurskas on meidän Herramme, suuri neuvossa ja väkevä teossa. Avoimin silmin hän tarkkailee kaikkia ihmislasten teitä antaakseen itse kullekin hänen vaelluksensa ja hänen töittensä hedelmän mukaan.” Mutta kun hän Jerusalemin piirityksen aikana sanoi: ”Ja nyt minä olen antanut kaikki nämä maat Nebukadnessarin, Baabelin kuninkaan, palvelijani, käsiin”, sitä pidettiin pyhäinhäväistykseen verrattavana petoksena. Ja kun Jeremia antoi sellaisen neuvon, että kaupungin pitäisi antautua, papit ja kansanjohtajat heittivät hänet synkän vankityrmän saastaiseen kuiluun.

7. Toinen Jesaja

97:7.1 (1068.1) Heprealaiskansakunnan tuhoutuminen ja vankeus Mesopotamiassa olisi heidän teologiansa avartumisen kannalta osoittautunut hyvinkin hyödylliseksi, ellei heidän papistonsa olisi ryhtynyt päättäväiseen toimintaan sitä vastaan. Heidän kansakuntansa oli kukistunut Babylonin sotajoukkojen edessä, ja heidän kansallismielisyyteen perustuva Jahvensa oli kärsinyt hengellisten johtajien esittämistä kansainvälisyyttä korostavista

saarnoista. Se nimenomaan, että juutalaiset papit tunsivat mielipahaa kansallisen jumalansa menettämisestä, pani heidät tuottamaan mahdottomat määrät keksittyjä tarinoita ja tavan takaa toistuvia ihmeen kaltaisia heprealaisen historian tapahtumia, kun he pyrkivät palauttamaan juutalaisille valitun kansan aseman myös sen uuden ja avartuneen jumalakäsityksen puitteissa, jonka mukaan tämä kansainvälistynyt Jumala olisi kaikkien kansojen Jumala.

97:7.2 (1068.2) Vankeuden aikana babylonialaiset traditiot ja legendat vaikuttivat juutalaisiin suuresti, jos kohta onkin huomattava, että he poikkeuksetta kohensivat omaksumiensa kaldealaisten kertomusten moraalista sävyä ja hengellistä merkitystä. Toisaalta he säännöllisesti myös vääristelivät näitä legendoja niin, että niistä heijastui kunniaa ja loistoa Israelin kansan esivanhempien ja sen historian ylle.

97:7.3 (1068.3) Näillä heprealaisilla papeilla ja kirjureilla oli mielessään vain yksi ajatus, ja se oli juutalaisen kansakunnan arvon palauttaminen, heprealaisten traditioiden nostaminen kunniaan ja heidän rotunsa historian korottaminen jalustalle. Jos joku tuntee mielipahaa siitä, että nämä papit ovat sitoneet niin suuren osan läntistä maailmaa näihin erheellisiin aatoksiinsa, olisi muistettava, etteivät he tehneet sitä tarkoituksellisesti. Eivät he väittäneet kirjoittavansa henkeytyksen vallassa, eivät he väittäneet kirjoittavansa pyhää kirjaa. He olivat valmistelemassa vain oppikirjaa, jonka tarkoituksena oli pitää yllä heidän vankitovereidensa hupenevaa rohkeutta. Se, mitä he täsmälleen sanottuna tavoittelivat, oli heidän maanmiestensä kansallishengen ja taistelumielen kohottaminen. Myöhempien aikojen ihmisten asiana

sitten oli näiden ja muiden kirjoitusten kokoaminen opaskirjaksi, jonka otaksutaan sisältävän erehtymättömiä opetuksia.

97:7.4 (1068.4) Vankeuden jälkeen juutalaispapisto käytti näitä kirjoituksia vapaasti hyväkseen, mutta heidän vaikutustaan vankitovereihin haittasi suuresti erään nuoren ja lannistumattoman profeetan, nimittäin toisen Jesajan, esiintyminen. Tämä oli täysin kääntynyt vanhemman Jesajan oppiin oikeuden, rakkauden, vanhurskauden ja armon Jumalasta. Jeremian lailla hänkin uskoi, että Jahvesta oli tullut kaikkien kansakuntien Jumala. Hän saarnasi näitä teorioita Jumalan luonteesta niin vastustamattoman tehokkaasti, että hän sai käännyttäisi yhtä paljon juutalaisten kuin näitä vankeinaan pitävienkin keskuudesta. Ja tämä nuori saarnamies teki opetuksistaan kirjallisia muistiinpanoja, jotka vihamieliset ja leppymättömät papit yrittivät erottaa kaikesta yhteydestään häneen, vaikka toisaalta sula kunnioitus niiden kauneutta ja ylevyyttä kohtaan johtikin siihen, että ne liitettiin aikaisemman Jesajan kirjoitusten joukkoon. Ja siksi tämän toisen Jesajan kirjoitukset ovat löydettävissä samannimisestä kirjasta, jossa ne muodostavat jakson luvusta neljäkymmentä luvun viisikymmentäviisi loppuun.

97:7.5 (1068.5) Yksikään profeetta tai uskonnollinen opettaja, joka esiintyi Makiventan ja Jeesuksen ajan välillä, ei yltänyt siihen korkeaan jumalakäsitykseen, jota toinen Jesaja julisti näiden vankeudessa vietettyjen päivien aikana. Jumala, jota tämä hengellinen johtaja julisti, ei ollut mikään pieni, ihmishahmoinen ja ihmistekoinen Jumala. ”Katso, merensaaret hän nostaa kuin

hiekkajyvän.” ”Ja niin paljon korkeampi kuin taivaat ovat maata, niin ovat minun tieni korkeammat teidän teitänne ja minun ajatukseni korkeammat teidän ajatuksianne.”

97:7.6 (1069.1) Vihdoinkin Makiventa Melkisedek näki ihmisopettajien julistavan kuolevaiselle ihmiselle todellisesta Jumalasta.

Ensimmäisen Jesajan tavoin tämäkin johtaja saarnasi Jumalasta, joka oli universaalinen luoja ja ylläpitäjä. ”Minä olen valmistanut maan ja asettanut ihmisen sen päälle. En minä sitä autioksi luonut; asuttavaksi minä sen valmistin.” ”Minä olen ensimmäinen ja minä olen viimeinen, ja paitsi minua ei ole yhtäkään Jumalaa.”

Puhuessaan Herran, Israelin Jumalan, nimessä tämä uusi profeetta sanoi: ”Taivaat voivat kadota ja maa tulla vanhaksi, mutta minun vanhurskauteni pysyy iankaikkisesti ja minun pelastukseni sukupolvesta sukupolveen.” ”Älä pelkää, sillä minä olen sinun kanssasi; äläkä kauhistu, sillä minä olen sinun Jumalasi.” ”Paitsi minua ei ole yhtään jumalaa – ei ole vanhurskasta Jumalaa ja Pelastajaa.”

97:7.7 (1069.2) Ja juutalaisia vankeja lohdutti, niin kuin on siitä lähtien lohduttanut tuhansia ja taas tuhansia, kuulla sellaisia sanoja kuin ”Näin sanoo Herra: ’Minä olen sinut luonut, minä olen sinut lunastanut, minä olen sinut nimeltä kutsunut, sinä olet minun.’” ”Jos vetten läpi kuljet, olen minä sinun kanssasi, koska sinä olet minun silmissäni kallis.” ”Unhottaako vaimo rintalapsensa, niin ettei hän armahda kohtunsa poikaa? Ja vaikka hän unhottaisikin, minä en kuitenkaan unhota lapsiani, katso kätteni hipiään olen heidät piirtänyt; minä olen kätkenyt heidät kätteni varjoon.” ”Syntinen

hyljätköön tiensä ja väärintekijä ajatuksensa ja palatkoon Herran tykö, niin hän armahtaa häntä, ja palatkoon Jumalan tykö, sillä hänellä on paljon anteeksiantamusta.”

97:7.8 (1069.3) Kuunnelkaa toistamiseen, mitä sanoo evankeliumi, jossa tulee julki uusi ilmoitus Saalemin Jumalasta: ”Niin kuin paimen hän kaitsee laumaansa; hän kokoaa karitsat käsivarrellensa ja kantaa niitä sylissään. Hän antaa väsyneelle väkeä ja voimattomalle voimaa yltäkyllin. Ne, jotka Herraa odottavat, saavat uuden voiman; he kohottavat siipensä kuin kotkat; he juoksevat eivätkä näänny; he vaeltavat eivätkä väsy.”

97:7.9 (1069.4) Tämän Jesajan johdolla suoritettiin laajalle ulottunutta sananlevitystyötä, jolla tehtiin tunnetuksi avartuvaa käsitystä korkeimmasta Jahvesta. Hän kilpaili kaunopuheisuudessa Mooseksen kanssa kuvaillessaan Herran, Israelin Jumalan, Universaaliseksi Luojaksi. Hänen esityksensä Universaalisen Isän loputtomista ominaisuuksista oli runollinen. Kauniimmin ei taivaallista Isää ole koskaan julki tuotu. Psalmien ohella Jesajan kirjoitukset kuuluvat ylevimpiin ja totuudenmukaisimpiin hengellisen jumalakäsityksen esityksiin, jotka koskaan ovat hivelleet kuolevaisen ihmisen korvia ennen Mikaelin Urantialle-saapumista. Kuunnelkaa tätäkin hänen käsitystään Jumaluudesta: ”Minä olen se korkea ja mahtava, joka asuu ikuisuudessa.” ”Minä olen ensimmäinen ja minä olen viimeinen, ja paitsi minua ei ole yhtäkään Jumalaa.” ”Ja Herran käsi ei ole liian lyhyt auttamaan eikä hänen korvansa kuuro kuulemaan.” Tämän hyväntahtoisen, mutta käskevän, profeetan sinnikkäästi saarnaama totuus Jumalan

muuttumattomuudesta, Jumalan uskollisuudesta, oli juutalaisten keskuudessa aivan uusi oppi. Hän julisti, että ”Jumala ei unohtaisi, ei hylkäisi.”

97:7.10 (1069.5) Tämä uskalias opettaja julisti, että ihmisen ja Jumalan välillä vallitsee hyvin läheinen suhde, sanoihan hän: ”Jokaisen, jota kutsutaan minun nimelläni, olen luonut omaksi kunniakseni, ja he tuovat julki minun ylistystäni. Minä, niin minä olen se, joka pyyhkii pois heidän rikkomuksensa itseni tähden ja joka ei heidän syntejensä muista.”

97:7.11 (1069.6) Kuunnelkaa, miten tämä suuri heprealainen tekee lopun kansallisen Jumalan käsitteestä, kun hän haltioituneena julistaa Universaalisen Isän jumalallisuutta, Isän, josta hän sanoo: ”Taivaat ovat minun valtaistuimeni ja maa on minun jalkojeni astinlauta.” Ja Jesajan Jumala oli silti yhtä pyhä, majesteettinen, oikeudenmukainen ja tutkimaton. Erämaan beduiinien käsitys vihaisesta, kostonhimoisesta ja kiivaasta Jahvesta on jo melkein kadonnut. Kuolevaisen ihmisen mieleen on ilmaantunut uusi korkeimman ja universaalisen Jahven käsitys, joka ei enää koskaan ole katoava ihmisen näköpiiristä. Jumalan oikeudenmukaisuuden tajuaminen on alkanut hävittää alkukantaista magiaa ja biologista pelkoa. Viimeinkin ihminen tutustutetaan universumiin, jossa vallitsevat laki ja järjestys, ja universaaliiseen Jumalaan, jolla on luotettavia ja lopullisia ominaisuuksia.

97:7.12 (1070.1) Eikä tämä ylivertaisen Jumalan saarnamies milloinkaan lakannut julistamasta tätä *rakkauden Jumalaa*. ”Minä asun korkeudessa ja pyhyudessa, ja myös hänen tykönänsä, jolla on katuva

ja nöyrä henki.” Ja vielä muitakin lohdutuksen sanoja puhui tämä suuri opettaja aikalaisilleen: ”Ja Herra johdattaa sinua alati ja ravitsee sinun sielusi. Sinä olet oleva niin kuin runsaasti kasteltu puutarha, niin kuin lähde, josta vesi ei ehdy. Ja jos viholliset tulevat kuin tulva, Herran henki on nostava puolustusmuurin heitä vastaan.” Ja taas kerran säteilivät pelkoa hälventävä Melkisedekin evankeliumi ja luottamusta kylvävä Saalemin uskonto siunausta ihmiskunnalle.

97:7.13 (1070.2) Kaukokatseinen ja rohkea Jesaja työnsi kansallismielisen Jahven tehokkaasti varjoon sillä ylevällä kuvallaan, jonka hän hahmotteli korkeimman Jahven, rakkauden Jumalan, universumin hallitsijan ja koko ihmiskunnan rakastavan Isän majesteettisuudesta ja universaalisesta kaikkivaltiudesta. Aina noista muistettavista ajoista lähtien on läntisten maiden korkeimpaan jumalakäsitteeseen sisällytetty universaalinen oikeudenmukaisuus, jumalallinen armo ja iankaikkinen vanhurskaus. Suurenmoisin sanamuodoin ja verrattoman hienostuneesti tämä suuri opettaja esitti kaikkivoivan Luojan kaikkia rakastavana Isänä.

97:7.14 (1070.3) Tämä vankeuden ajan profeetta saarnasi omalle kansalleen ja monien muiden kansakuntien edustajille, kun nämä kuuntelivat häntä joen rannalla Babylonissa. Ja tämä toinen Jesaja teki parhaansa vastustaakseen niitä monia vääriä ja rodullisessa mielessä itsekeskeisiä käsityksiä, joita oli vallalla luvatus Messiaan tehtävästä. Mutta näiden ponnistusten osalta hänen menestyksensä ei ollut täysimääräistä. Elleivät papit olisi omistautuneet väärin käsitetyn kansallistunteen kehittämistehtävälle, olisivat molempien

Jesajain opetukset valmistaneet tietä luvatus Messiaan tunnustamiselle ja vastaanottamiselle.

8. Pyhä ja epäpyhä historiankirjoitus

97:8.1 (1070.4) Tapa suhtautua heprealaisten kokemuksista kertoviin kirjoituksiin ikään kuin ne olisivat pyhää historiaa ja muun maailman tapahtumiin ikään kuin ne olisivat epäpyhää historiaa on suurelta osalta syynä siihen sekaannukseen, joka historian tulkitsemisen osalta ihmismielessä vallitsee. Ja tämä epäkohta johtuu siitä, ettei ole olemassa mitään juutalaisten maallista historiankirjoitusta. Kun Babyloniassa vietetyn maanpakolaisuuden aikaiset papit olivat laatineet uuden esityksensä Jumalan väitetysti yliluonnollisesta käyttäytymisestä heprealaisia kohtaan eli Vanhassa testamentissa esitetyn Israelin pyhän historian, sen jälkeen he hävittivät huolellisesti ja viimeistä myöten kaikki olemassa olleet muistiinmerkinnät heprealaisten kokemista vaiheista, eli sellaiset kirjat kuin ”Israelin kuningasten teot” ja ”Juudan kuningasten teot”, samoin kuin monet muut enemmän tai vähemmän täsmälliset heprealaisten historian kirjaukset.

97:8.2 (1070.5) Ymmärtääksemme, kuinka maallisen historian musertava paine ja väistämätön pakkovalta pitivät vangittuja ja muukalaisten hallitsemia juutalaisia sellaisessa hirmuvaltiaan otteessa, että he koettivat kirjoittaa historiansa kokonaan uudelleen ja valaa sen uuteen muottiin, meidän olisi luotava lyhyt katsaus

heidän hämmentävään kansalliseen kokemukseensa. On muistettava, että juutalaiset eivät kehittäneet mielekästä ei-teologista maailmankatsomusta. He painiskelivat alkuperäisen ja egyptiläisen käsityksen kanssa, jonka mukaan Jumala palkitsi vanhurskauden ja rankaisi kauhealla tavalla synnin. Jobin draama oli jossain mielessä vastalause tälle erheelliselle filosofialle. Saarnaajan kirjan peittelemätön pessimismi oli maallisesta viisaudesta lähtevä reaktio näihin ylen määrin optimistisiin kaitselmususkomuksiin.

97:8.3 (1071.1) Mutta viisisataa vuotta muukalaishallitsijoiden herruutta oli liikaa jopa kärsivällisille ja pitkämielisille juutalaisille. Alkoi kuulua profeettojen ja pappien valituksia: ”Kuinka kauan, oi Herra, kuinka kauan?” Kun juutalainen vilpittömin sydämin tutki kirjoituksia, hänen hämmennyksensä oli sitäkin suurempi. Muinainen näkijä lupasi, että Jumala suojelisi ”valittua kansaansa” ja vapauttaisi sen. Aamos oli uhannut, että Jumala hylkäisi Israelin, elleivät he saattaisi taas voimaan kansallisen vanhurskauden normejaan. Viidennen Mooseksen kirjan kirjoittaja oli tuonut esille sen suuren valintatilanteen, jossa oltiin: valinnan hyvän ja pahan, siunauksen ja kirouksen välillä. Ensimmäinen Jesaja oli saarnannut siunauksellisesta pelastajakuninkaasta. Jeremia oli julistanut sisäisen vanhurskauden aikakautta – sydämen kivitauluihin kirjoitettua liittoa. Toinen Jesaja puhui pelastuksesta uhrin ja lunastuksen kautta. Hesekiel julisti vapautusta antaumuksellisen palvelun avulla ja Esra lupasi menestystä niille, jotka noudattaisivat lakia. Mutta kaikesta tästä huolimatta he yhäkin riutuivat orjuudessa, ja vapahdus siirtyi aina vain tuonnemmaksi. Silloin

Daniel toi esiin draaman lähestyvästä ”kriisistä” – suuren kuvapatsaan murskaksi lyömisestä ja välittömästi tapahtuvasta vanhurskauden ikaikaisen hallitusvallan, Messiaan valtakunnan, perustamisesta.

97:8.4 (1071.2) Ja kaikki tämä perusteeton toivo sai koko rodun pettymään ja turhautumaan siinä määrin, että juutalaisten johtajat olivat niin hämmennyksissä, että he eivät tunnistanee eivätkä hyväksyneet Paratiisin jumalallisen Pojan tehtävää ja toimintaa, kun tämä kohta saapui heidän luokseen kuolevaisen lihallisessa hahmossa eli Ihmisen Pojaksi ruumiillistuneena.

97:8.5 (1071.3) Kaikki nykyiset uskonnot ovat pahasti hakoteillä, kun ne koettavat esittää yliluonnollisen tulkinnan tietyistä ihmiskunnan historian aikakausista. Jos toki onkin totta, että Jumala on työntänyt kaitselmuksellista asioihin puuttumista merkitsevän Isän kätensä ihmiskunnan asioiden tapahtumavirtaan, on silti virhe pitää teologisia dogmeja ja uskonnollista taikauskoa sellaisena yliluonnollisena kerrostumana, joka ilmaantuu tähän ihmiskunnan historian virtaan ihmetekojen vaikutuksesta. Se, että ”Kaikkein Korkeimmat hallitsevat ihmisten valtakunnissa”, ei muuta maallista historiaa niin kutsutuksi pyhäksi historiaksi.

97:8.6 (1071.4) Uuden testamentin laatijat ja myöhemmät kristilliset kirjoittajat pahensivat heprealaisen historiankirjoituksen vääristymistä vielä lisää sillä, että he hyvää tarkoittaen koettivat transsendentalisoida juutalaisten profeetat. Näin sekä juutalaiset että kristityt kirjoittajat ovat häikäilemättä ja tuhoisin seurauksin käyttäneet hyväkseen heprealaisten historiaa. Heprealaisen

maallinen historia on läpikotaisin dogmatisoitu. Siitä on tehty pyhää historiankirjoitusta edustava sepitelmä, ja se kytkeytyy niin kutsuttujen kristittyjen kansakuntien moraalikäsityksiin ja uskonkappaleisiin niin kiinteästi, ettei tämä vyyhti enää ole selvitettävissä.

97:8.7 (1071.5) Suppea selostus heprealaisten historian kohokohdista valaisee sitä, miten menneisyyden tosiasiat muuntuivat juutalaisten pappien käsissä Babylonissa niin, että heidän kansansa arkipäiväinen, ei-uskonnollinen historia kääntyi sepiteelliseksi ja pyhäksi historiaksi.

9. Heprealaisten historiaa

97:9.1 (1071.6) Koskaan ei ole ollut kahtatoista israelilaisheimoa, vaan Palestiinaan asettui vain kolme tai neljä heimoa. Heprealainen kansakunta muotoutui niin kutsuttujen israelilaisten ja kanaanilaisten yhdistymisestä. ”Israelin lapset asuivat siis kanaanilaisten joukossa. Ja he ottivat näiden tyttäriä vaimoikseen ja antoivat omia tyttäriään kanaanilaisten pojille.” Heprealaiset eivät koskaan ajaneet kanaanilaisia pois Palestiinasta, vaikka pappien näistä asioista laatimat kertomukset silmääkään räpäyttämättä vakuuttavatkin heidän niin tehneen.

97:9.2 (1071.7) Tietoisuus israelilaisuudesta sai alkunsa Efraimin mäkiseudulla. Myöhempi juutalainen tietoisuus oli peräisin

eteläisestä Juudan sukukunnasta. Juutalaiset (juudalaiset) yrittivät aina halventaa ja mustata pohjoisessa asuvien israelilaisten (efraimilaisten) mainetta.

97:9.3 (1072.1) Mahtaileva heprealainen historiankirjoitus alkaa siitä, kun Saul kokosi pohjoisten sukukuntien voimat vastustamaan ammonilaisten hyökkäystä heidän heimoveljiään, gileadilaisia, vastaan Jordanin itäpuolella. Vähän yli kolmetuhantisine armeijoineen hän löi vihollisen, ja nimenomaan tämä uroteko sai kukkulaheimot tekemään hänestä kuninkaan. Kun maanpakolaispapit kirjoittivat uudelleen tämän kertomuksen, he nostivat Saulin armeijan miesvahvuuden 330 000:ksi ja lisäsivät ”Juudan” taisteluun osallistuneiden heimojen luetteloon.

97:9.4 (1072.2) Heti ammonilaisten kukistamisen jälkeen Saulin joukot valitsivat hänet kansanäänestyksellä kuninkaaksi. Yhdelläkään papilla tai profeetalla ei ollut mitään tekemistä tämän asian kanssa. Mutta myöhemmin papit lisäsivät kertomukseen sellaisen maininnan, että profeetta Samuel jumalallisia määräyksiä noudattaen kruunasi Saulin kuninkaaksi. He tekivät näin siksi, että Daavidin juudalaiselle kuninkuudelle saataisiin ”jumalallinen sukutaulu”.

97:9.5 (1072.3) Kaikkein mittavimmat juutalaisten historian vääristelyt tehtiin Daavidin kohdalla. Sen jälkeen kun Saul oli voittanut ammonilaiset (minkä hän luki Jahven ansioksi), filistealaiset hätääntyivät ja ryhtyivät hyökkäilemään pohjoisten sukukuntien kimppuun. Daavid ja Saul eivät koskaan tulleet toimeen keskenään. Daavid liittyi kuusinesatoine miehineen filistealaiseen liittokuntaan

ja marssi rannikkoa pohjoiseen, Esdraeloniin. Gathissa filistealaiset komensivat Daavidin poistumaan taistelukentältä, sillä he pelkäsivät, että tämä saattaisi mennä Saulin puolelle. Daavid vetäytyikin sotänäyttämöltä; filistealaiset hyökkäsivät ja nujersivat Saulin. He eivät olisi siihen kyenneet, jos Daavid olisi ollut uskollinen Israelille. Daavidin armeija oli monikielinen valikoima tyytymätöntä väkeä, jonka enemmistön muodostivat yhteiskuntaan sopeutumattomat ja oikeutta pakoilevat ainekset.

97:9.6 (1072.4) Saulin Gilboassa filistealaisten käsissä kärsimä traaginen tappio pudotti lähiseudun kanaanilaisten silmissä Jahven varsin matalalle sijalle jumalten joukossa. Tavallisissa oloissa Saulin tappio olisi pantu jahvestaluopumisen tiliin, mutta tällä kertaa juudalaiset kirjoittajat katsoivat sen johtuneen rituaalivirheestä. He tarvitsivat Saulin ja Samuelin traditiota Daavidin kuninkuuden taustaksi.

97:9.7 (1072.5) Piskuisine sotajoukkoineen Daavid pystytti päämajansa ei-heprealaiseen Hebronin kaupunkiin. Eikä aikaakaan, kun hänen maanmiehensä julistivat hänet uuden Juudan kuningaskunnan kuninkaaksi. Juuda koostui etupäässä ei-heprealaisista aineksista, kuten keeniläisistä, kaalebilaisista, jebuslaisista ja muista kanaanilaisista. He olivat nomadeja, paimentolaisia, ja siksi he kannattivat heprealaisten kantaa maan omistamisesta. He kannattivat erämaaklaanien ideologioita.

97:9.8 (1072.6) Pyhän ja epäpyhän historian välistä eroa valaisevat mainiosti ne kaksi toisistaan poikkeavaa Vanhan testamentin kertomusta, jotka käsittelevät Daavidin kuninkaaksitekemistä. Maalliseen historiankirjoitukseen kuuluva tarina siitä, kuinka

Daavidin lähimmät kannattajat (hänen armeijansa) huusivat hänet kuninkaaksi, jäi papeilta epähuomiossa myös lopulliseen esitykseen, kun he myöhemmin laativat pitkähkön ja yksivakaisen, pyhään historiaan kuuluvan selonteon, jossa kuvaillaan, miten profeetta Samuel Jumalan johduksesta valikoi Daavidin tämän veljien joukosta ja sitten virallisesti monimutkaisin ja juhlallisoin menoin voiteli hänet heprealaisten kuninkaaksi ja sen jälkeen julisti hänet Saulin seuraajaksi.

97:9.9 (1072.7) Kun papit olivat laatineet sepitetyt kertomuksensa Jumalan yliluonnollisesta menettelystä Israelin suhteen, sattui perin usein, että he eivät muistaneetkaan pyyhkiä pois kaikkia aikakirjoihin jo vietyjä kaunistelemattomia ja todellisuuspohjaisia mainintoja.

97:9.10 (1072.8) Daavid pyrki parantamaan poliittisia asemiaan naimalla ensin Saulin tyttären, sitten rikkaan edomilaisen Naabalin lesken ja sen jälkeen Gesurin kuninkaan Talmain tyttären. Hän otti itselleen kuusi vaimoa Jebusin naisten joukosta, eikä sovi unohtaa heettiläisen vaimoa Bathshebaa.

97:9.11 (1073.1) Ja juuri tällaisin menettelytavoin ja tällaisista ihmisistä Daavid rakensi tarun Juudan jumalallisesta kuningaskunnasta efraimilaisen Israelin katoamassa olleen pohjoisen kuningaskunnan perinnön ja perinteiden seuraajana. Daavidin monikansallinen Juudan heimo oli enemmän ei-juutalainen kuin juutalainen. Sorretut Efraimin vanhimmat tulivat siitä huolimatta ”voitelemaan hänet Israelin kuninkaaksi”. Erään sotilaallisen selkkauksen uhan jälkeen Daavid sitten solmi sopimuksen jebuslaisten kanssa ja pystytti

yhdistynyttä kuningaskuntaa hallitsevan pääkaupunkinsa Jebusiin (Jerusalemiin), joka oli lujamuurinen kaupunki puolitiessä Juudan ja Israelin välillä. Filistealaiset havahtuivat ja hyökkäsivät kohta Daavidin kimppuun. Kiivaan taistelun jälkeen heidät nujerrettiin, ja jälleen kerran Jahve todistettiin ”Sotajoukkojen Herraksi Jumalaksi”.

97:9.12 (1073.2) Mutta Jahven oli pakostakin jaettava osa tästä kunniasta kanaanilaisten jumalten kanssa, sillä Daavidin armeijan pääosa oli muita kuin heprealaisia. Ja niin aikakirjoissanne esiintyy tällainenkin paljastava toteamus (joka jäi juudalaisilta uudelleenkirjoittajilta huomaamatta): ”Jahve on murtanut viholliseni minun edessäni. Siitä sen paikan nimeksi tuli Baal-Perasim.” Ja he tekivät näin siksi, että kahdeksankymmentä prosenttia Daavidin sotilaista oli baalilaisia.

97:9.13 (1073.3) Daavid selitti Saulin Gilboassa kärsimän tappion huomauttamalla, että Saul oli hyökännyt kanaanilaiseen kaupunkiin, Gibeoniin, jonka asukkailla oli rauhansopimus efraimilaisten kanssa. Tämän takia Jahve hylkäsi hänet. Jo Saulin aikana Daavid oli puolustanut kanaanilaista Keilahin kaupunkia filistealaisia vastaan, ja sitten hän teki kanaanilaisen kaupungin pääkaupungikseen. Kanaanilaisten suhteen noudattamansa kompromissipolitiikan mukaisesti Daavid luovutti seitsemän Saulin jälkeläistä gibeonilaisten hirtettäväksi.

97:9.14 (1073.4) Nujerrettuaan filistealaiset Daavid sai haltuunsa ”Jahven arkin”, tuotatti sen Jerusalemiin ja virallisti jahvenpalvonnan valtakunnassaan. Seuraavaksi hän määräsi raskaat pakkoverot

naapuriheimoille: edomilaisille, moabilaisille, ammonilaisille ja syyrialaisille.

97:9.15 (1073.5) Daavidin turmeltuneen poliittisen koneiston jäsenet alkoivat heprealaisten tapasääntöjen vastaisesti hankkia valtakunnan pohjoisosan maa-alueita henkilökohtaiseen omistukseensa. Ennen pitkää he saivat valvontaansa karavaanitullien keräämisen, joka oikeus oli aiemmin kuulunut filistealaisille. Ja sen jälkeen seurasi joukko hirmutekoja, jotka huipentuivat Uriahin murhaan. Kaikki oikeudelliset vetoomukset käsiteltiin Jerusalemissa; enää eivät ”vanhimmat” voineet jakaa oikeutta. Ei siis ole mikään ihme, että puhkesi kapina. Nykyään Absalomia saatettaisiin kutsua kansankiihottajaksi; hänen äitinsä oli kanaanilainen. Bathsheban pojan, Salomon, lisäksi valtaistuimen tavoittelijoita oli puolisen tusinaa.

97:9.16 (1073.6) Daavidin kuoleman jälkeen Salomo puhdisti poliittisen koneiston kaikista pohjoisista vaikutuksista, mutta hän harjoitti edelleen isänsä hallituksen ylläpitämää tyranniaa ja verotusta. Tuhlaavaisella hovielämällään ja laajamittaisella rakennustoiminnallaan Salomo saattoi kansakunnan vararikkoon: Oli Libanonin taloa, oli faaraon tyttären palatsia, Jahven temppeliä, kuninkaan palatsia ja monien kaupunkien ympärysmuurien entistämistä. Salomo loi suuren heprealaisen laivaston, joka oli syyrialaisien merimiesten hoidossa ja joka kävi kauppaa koko maailman kanssa. Hänen haareminsa oli lähes tuhatpäinen.

97:9.17 (1073.7) Näihin aikoihin Jahven temppeli Siilossa joutui huonoon huutoon, ja kansakunnan koko uskonnollinen toiminta keskitettiin Jebusin loisteliaaseen kuninkaan kappeliin. Pohjoinen kuningaskunta palasi yhä laajemmin Elohimin palvontaan. He nauttivat faaraoiden suosiota, faaraoiden, jotka myöhemmin orjuuttivat Juudan ja määräisivät eteläiselle kuningaskunnalle pakkoveron.

97:9.18 (1073.8) Oli nousu- ja laskukausia, oli Israelin ja Juudan välisiä sotia. Neljä vuotta jatkuneen kansalaissodan ja kolmen dynastian jälkeen Israel joutui kaupunkidespoottien valtaan, jotka alkoivat käydä maakauppaa. Kuningas Omrikin yritti ostaa Semerin maatilaa. Mutta loppu lähestyi joutuin, kun Shalmaneser III päätti saada valvontaansa Välimeren rannikon. Efraimin kuningas Ahab keräsi kymmenen muuta ryhmää ja asettui vastarintaan Karkarissa. Taistelu oli ratkaisematon. Assyrialainen pysäytettiin, mutta liittolaiset kärsivät suuria tappioita. Tätä suurta taistelua ei Vanhassa testamentissa edes mainita.

97:9.19 (1074.1) Uusi vaiva alkoi, kun kuningas Ahab yritti ostaa maata Naabotilta. Ahabin foinikialainen vaimo vääränsi Ahabin nimen asiakirjoihin, jotka määräisivät Naabotin maat takavarikoitaviksi sellaisen syytöksen nojalla, että tämä oli häpäissyt ”Elohimin ja kuninkaan” nimet. Hänet ja hänen poikansa teloitettiin oitis. Näyttämölle astui ponteva Elia, joka tuomitsi Ahabin Naabotien murhasta. Näin Elia, joka oli profeetoista suurimpia, aloitti opetuksensa vanhojen tapaoikeudellisten maalakien puolustajana maan myymisen sallivaa baalilaisten kantaa vastaan ja sitä vastaan,

että kaupungit pyrkivät hallitsemaan maaseutua. Mutta uudistus onnistui, vasta kun maaseudun tilanomistaja Jeehu ja mustalaisheimopäällikkö Jehonadab yhdistivät voimansa hävittääkseen Baalin profeetat (kiinteistönvälittäjät) Samariasta.

97:9.20 (1074.2) Uusi elämä koitti, kun Jehoas ja hänen poikansa Jerobeam vapauttivat Israelin sen vihollisista. Mutta tähän aikaan Samariaa hallitsi gangsteriylimystö, jonka harjoittama saalistus kilpaili entisaikojen Daavidin dynastian harjoittaman rosvouksen kanssa. Valtio ja kirkko kulkivat käsi kädessä. Sananvapauden tukahduttamisyritelmä sai Elian, Aamoksen ja Hoosean aloittamaan salaisen kirjoitustyönsä, ja tästä varsinaisesti saivat alkunsa juutalaisten ja kristittyjen Raamatut.

97:9.21 (1074.3) Mutta pohjoinen kuningaskunta katosi historiasta, vasta kun Israelin kuningas vehkeili Egyptin kuninkaan kanssa ja kieltäytyi maksamasta enempää pakkoveroa Assyrialle. Silloin alkoi kolmivuotinen piiritys, jota seurasi pohjoisen kuningaskunnan täydellinen hajoaminen. Näin katosi Efraim (Israel). Juuda – juutalaiset, ”Israelin rippeet” – oli alkanut keskittää maaomaisuutta harvojen käsiin, Jesajan sanoin ”Liittäen talon taloon ja pellon peltoon”. Eikä aikaakaan, kun Jerusalemissa oli Baalin temppeli Jahven temppelin vieressä. Tämä hirmuvalta päättyi yksijumalaisuutta vaatineeseen kansannousuun, jonka johtajana oli poikakuningas Jooas. Jooas kampanjoi Jahven puolesta kolmenkymmenenviiden vuoden ajan.

97:9.22 (1074.4) Seuraavalla kuninkaalla, Amasjalla, oli vaikeuksia kapinoivien, veroa maksavien edomilaisten ja heidän naapureittensa kanssa. Saatuaan näistä loistavan voiton Amasja käänsi hyökkäyksensä kärjen pohjoisia naapureitaan vastaan ja kärsi aivan yhtä loistavan tappion. Silloin maalaisväestö nousi kapinaan. Se salamurhasi kuninkaan ja nosti valtaistuimelle hänen kuusitoistavuotiaan poikansa. Kysymyksessä oli Asarja, jota Jesaja kutsuu Ussiaksi. Ussian jälkeen asiat kääntyivät entistäkin huonommalle tolalle, ja Juudan olemassaolo jatkui vielä sadan vuoden ajan vain siten, että se maksoi pakkoveroa Assyrian kuninkaalle. Ensimmäinen Jesaja sanoi heille, että koska Jerusalem oli Jahven kaupunki, se ei ikinä kukistuisi. Mutta Jeremia ei empinyt julistaa sen luhistumista.

97:9.23 (1074.5) Juudan varsinaisen tuhon aiheutti poikakuningas Manassen hallituskaudella puuhailnut turmeltuneiden ja rikkaiden poliitikkojen klikki. Taloudellinen muutos loi suotuisat edellytykset Baalin palvonnan jälleentulemiselle, uskonnon, jonka sallimat yksityiset maakaupat olivat vastoin jahveideologiaa. Assyrian kukistuminen ja Egyptin vaikutusvallan kasvu toivat Juudalle hetkellistä helpotusta, ja maaseudun väki otti vallanohjat käsiinsä. Joosian johdolla se hävitti Jerusalemin turmeltuneiden poliitikkojen klikin.

97:9.24 (1074.6) Mutta tämä aikakausi päättyi murhenäytelmään, kun Joosia rohkeni marssia estämään Nekhon mahtavaa armeijaa sen edetessä Egyptistä rannikkoa pitkin pohjoiseen tarkoituksenaan antaa tukea Assyrialle Babyloniaa vastaan. Joosia joukkoineen

pyyhkäistiin olemattomiin, ja Juuda joutui siitä lähin maksamaan pakkoveroa Egyptille. Jerusalemissa palasi valtaan Baalin poliittinen puolue, ja niin alkoi *todellinen* Egyptin orjuus. Sitten seurasi vaihe, jolloin sekä tuomioistuimet että papisto olivat baalilaispoliitikkojen vallassa. Baalin-palvonta oli taloudellinen ja sosiaalinen järjestelmä, joka kytkeytyi sekä omaisuusoikeuksiin että maaperän tuottoisuuteen.

97:9.25 (1075.1) Kun Nebukadnessar oli syössyt Nekhon vallasta, Juuda joutui Babylonin hallintaan, ja se sai kymmenen vuotta armonaikaa, mutta nousi pian kapinaan. Kun Nebukadnessar kävi juudalaisia vastaan, niin he Jahveen vaikutuksen tehdäkseen panivat alulle orjien vapauttamisen kaltaisia sosiaalisia uudistuksia. Babylonian armeijan vetäytyessä väliaikaisesti muualle heprealaiset riemuitsivat siitä, että heidän reformitaikansa oli vapauttanut heidät. Juuri tänä aikana Jeremia puhui heille lähestyvistä tuomiosta, eikä aikaakaan kun Nebukadnessar palasi.

97:9.26 (1075.2) Ja niin Juudan loppu tuli äkkiä. Kaupunki hävitettiin ja kansa vietiin Babyloniin. Jahven ja Baalin välinen kamppailu päättyi vankeuteen. Ja vankeusaika ravisteli Israelin heimon jäännökset yksijumalaisuuteen.

97:9.27 (1075.3) Babylonissa juutalaiset tulivat siihen johtopäätökseen, etteivät he voisi säilyä Palestiinassa, jos he olisivat vain pieni ryhmä omine sosiaalisine ja taloudellisine tapoineen, ja että heidän olisi käännytettävä ei-juutalaiset, mikäli he toivoivat maailmankatsomustensa pääsevän voitolle. Tästä sai alkunsa heidän uusi käsityksensä omasta kohtalostaan – ajatus siitä, että

juutalaisista täytyy tulla Jahven valittuja palvelijoita. Vanhan testamentin juutalainen uskonto kehittyi itse asiassa Baabelin vankeuden aikana.

97:9.28 (1075.4) Oppi kuolemattomuudesta muotoutui sekin Babylonissa. Juutalaiset olivat ajatelleet, että idea tulevasta elämästä vähentäisi heidän sosiaalisen oikeudenmukaisuuden evankeliuminsa painokkuutta. Nyt tapahtui ensimmäisen kerran, että teologia syrjäytti sosiologian ja talousopin. Uskonto oli muovautumassa inhimillisen ajattelun ja käyttäytymisen järjestelmäksi, joka oli yhä enemmän erottautuva politiikasta, sosiologiasta ja taloudellisesta toiminnasta.

97:9.29 (1075.5) Näin totuus juutalaisesta kansasta siis paljastaa, että suuri osa siitä, mitä on pidetty pyhänä historiankirjoituksena, ei olekaan juuri muuta kuin tavallista maallista historiaa käsittelevä kronikka. Juudaismi oli se maaperä, josta kristinusko versoi, mutta juutalaiset eivät olleet mikään ylimaallinen kansa.

10. Heprealainen uskonto

97:10.1 (1075.6) Israelilaisten johtajat olivat opettaneet heille, että he olivat valittu kansa, ei minkään erityisen suosionosoituksen nojalla eikä siksi, että heillä olisi ollut yksinoikeus jumalalliseen suopeuteen, vaan siksi, että heidän erityisenä tehtävänä oli saattaa totuus ainoasta Jumalasta jokaisen kansakunnan tietoisuuteen. Ja johtajat

olivat luvanneet juutalaisille, että jos he täyttäisivät tämän heille langenneen osan, heistä tulisi kaikkien kansojen hengellisiä johtajia, ja että tuleva Messias olisi hallitseva heitä ja koko maailmaa Rauhan Ruhtinaana.

97:10.2 (1075.7) Sitten kun persialaiset olivat vapauttaneet juutalaiset, nämä palasivat Palestiinaan vain joutuakseen oman, pappien komennossa olevan laki-, uhri- ja rituaalijärjestelmänsä kahleisiin. Ja aivan kuten heprealaissukukunnat aikanaan hylkäsivät Mooseksen jäähyväispuheessaan esittämän ihanan kertomuksen Jumalasta ja omaksuivat sen sijaan uhri- ja katumusrituaalit, samoin nämä heprealaiskansakunnan rippeet hylkäsivät toisen Jesajan esittämän suurenmoisen näkemyksen ja omaksuivat sen sijaan paisuvan pappiskuntansa esittämät säännöt, määräykset ja rituaalit.

97:10.3 (1075.8) Kansallinen omahyväisyys, väärä usko virheellisesti käsitettyyn luvattuun Messiaaseen ja päätyminen papiston yhä pahemmin harjoittamaan orjuutukseen ja tyranniaan vaiensivat hengellisten johtajien äänet ikiajoiksi (Danielia, Hesekieliä, Haggaita ja Malakiaa lukuun ottamatta); ja siitä ajasta lähtien aina Johannes Kastajan aikaan asti koko Israel koki yhä syvempää hengellistä taantumista. Mutta juutalaiset eivät koskaan kadottaneet Universaalisen Isän käsitettä; aina kahdennellekymmenennelle Kristuksen jälkeiselle vuosisadalle saakka he ovat jatkuvasti seuranneet tätä jumaluuskäsitystä.

97:10.4 (1076.1) Mooseksesta Johannes Kastajaan ulottui katkeamaton rivistö uskollisia opettajia, jotka siirsivät monoteismin soihdun yhden sukupolven kädestä seuraavalle, samalla kun he lakkaamatta

nuhtelivat häikäilemättömiä vallanpitäjiä, arvostelivat ankarasti yhä kaupallisemmiksi käyviä pappeja ja kehottivat lakkaamatta kansaa pitäytymään korkeimman Jahven eli Herran, Israelin Jumalan, palvontaan.

97:10.5 (1076.2) Juutalaiset menettivät kansakuntana lopulta poliittisen identiteettinsä, mutta heprealainen uskonto, vilpitön usko ainoaan ja universaaliseen Jumalaan, ei ole koskaan lakannut elämästä sinne tänne hajaantuneiden maanpakolaisten sydämessä. Ja tämä uskonto pysyy elävänä siksi, että se on toiminut tuloksellisesti säilyttääkseen kannattajiensa kunnioittamat korkeimmat arvot. Juutalainen uskonto säilytti kyllä kansan ihanteet, mutta se ei vaalinut edistymistä eikä rohkaissut filosofisessa mielessä luovaan löytämiseen totuuden maailmoissa. Juutalaisessa uskonnossa oli monia vikoja, sen filosofia oli puutteellista, ja esteettiset piirteet puuttuivat siitä lähes tyystin, mutta moraaliset arvot se toki säilytti, ja siksi sen olemassaolo jatkui. Muihin jumaluuskäsityksiin verrattuna Jahve oli selväpiirteinen, eloisa, persoonallinen ja moraalinen.

97:10.6 (1076.3) Juutalaiset rakastivat oikeutta, viisautta, totuutta ja vanhurskautta niin kuin vain muutamat kansat, mutta he myötävaikuttivat kaikista kansoista vähiten näiden jumalallisten ominaisuuksien älyperäiseen ymmärtämiseen ja hengelliseen käsittämiseen. Vaikka heprealainen teologia kieltäytyi avartumasta, se näytteli kuitenkin tärkeää osaa kahden muun maailmanuskonnon, nimittäin kristinuskon ja muhamettilaisuuden, kehittämisessä.

97:10.7 (1076.4) Juutalaisen uskonnon olemassaolo jatkui myös instituutioittensa ansiosta. Uskonnon on vaikea jatkaa olemassaoloon, jos se on vain omissa oloissaan puuhaavien yksilöiden yksityistä hartauden harjoitusta. Uskonnolliset johtajat ovat aina syyllistyneet seuraavaan virheeseen: Nähdessään institutionalisoituneen uskonnon epäkohdat he yrittävät hävittää sen uskonnonharjoittamisen menetelmän, joka edellyttää ryhmässä toimimista. Sen sijaan että he hävittävät koko rituaalin, he tekisivät viisaammin, jos he panisivat sen kohdalla toimeen uudistuksia. Hesekiel oli tässä suhteessa aikalaisiaan viisaampi; vaikka hän olikin heidän kanssaan samaa mieltä vaatiessaan painokkaasti henkilökohtaista moraalista vastuuta, hän ryhtyi myös järjestämään korkeammantasoisien ja puhdistetun rituaalin uskollista noudattamista.

97:10.8 (1076.5) Ja tällä tavoin tekivät toinen toistaan seuranneet Israelin opettajat suurimman Urantialla milloinkaan uskonnon kehityksessä toteutuneen sankariteon: he muuttivat vähä vähältä, mutta keskeytyksettä, barbaarisen käsityksen kesyttömästä Jahve-demonista, Siinain salamoivan tulivuoren kiivaasta ja julmasta henkijumalasta, myöhempien aikojen yleväksi ja ylimaalliseksi käsitykseksi korkeimmasta Jahvesta, kaiken olevaisen luoja ja koko ihmiskunnan rakastavasta ja armeliaasta Isästä. Ja tämä heprealainen jumalakäsitys oli ihmisen korkein mielikuva Universaalisesta Isästä aina siihen asti, kunnes sitä avarsivat ja niin

verrattomasti laajensivat hänen Poikansa, Neadonin Mikaelin,
henkilökohtaiset opetukset ja hänen elämänsä antama esimerkki.

97:10.9 (1076.6) [Esittänyt eräs Neadonin Melkisedek.]